

Adresseliste

Trondheim, 20.08.2013

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2013/4093

Saksbehandler:
Susanne Hanssen

Lisensfelling av brunbjørn 2013 - region 5, 6, 7 og 8

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold § 18, første ledd, bokstav b og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, fatter Miljødirektoratet vedtak om lisensfelling av bjørn innenfor region 5, 6, 7 og 8 i 2012. Kvoten settes til totalt 14 bjørner, hvorav fire bjørner innenfor region 5, fire bjørner innenfor region 6, to bjørner innenfor region 7 og fire bjørner innenfor region 8. Nærmere kvote- og områdeavgrensing følger av dette vedtak.

Lisensfelling er en skademotivert felling av et bestemt antall individer av en viltart, med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, der kvoten er fastsatt av offentlig myndighet og der det kreves at jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret for å kunne delta. Lisensfellingene iverksettes for å forhindre framtidige skader på husdyr og tamrein.

Et uttak av 14 bjørn vurderes ikke å være til skade for bestandens overlevelse, ettersom kvoten er innrettet slik at felling i hovedsak vil omfatte hanner utenfor reproduksjonsområdene.

Bakgrunn

Ved behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004), fastsatte Stortinget nasjonale bestandsmål for gaupe, jerv, brunbjørn, ulv og kongeørn, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004). Stortinget vedtok gjennom rovviltforliket i 2011, Representantforslag 163 S (2010-2011), at bestandsmålet på brunbjørn endres fra 15 til 13 årlige ynglinger nasjonalt. På bakgrunn av endring i nasjonalt bestandsmål for brunbjørn, er de regionale bestandsmålene endret i region 6 (Midt-Norge) og region 7 (Nordland).

Gjennom forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 7 er de regionale rovviltneemndene gitt myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling etter forskriftens § 10 når bestandene ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for hver enkelt art i regionene.

Rovviltforskriften § 7 (Generelle bestemmelser om vedtak fattet av rovviltnemnden):

Rovviltnemnden har myndighet til å fatte vedtak om kvote for felling etter forskriften § 8 og § 10 og kvote for jakt etter forskriften § 11 når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriften § 4. Nemndens myndighet skal for ulv og bjørn baseres på de siste dokumenterte data om siste års ynglinger fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, jf. forskriften § 3 tredje ledd. Tilsvarende skal nemndens myndighet for gaupe og jerv baseres på gjennomsnittet av dokumenterte data om ynglinger de tre siste årene fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt. (...)

Direktoratet viser videre til rapport fra Rovdata datert 29. mai 2013 vedrørende bestandsstatus for gaupe, jerv, ulv og brunbjørn. Av rapporten fremgår det at det nasjonale målet om antall ynglinger av brunbjørn ikke er nådd for region 5, 6, 7 og 8.

Miljødirektoratet har myndighet til å fatte vedtak om alle former for felling og jakt dersom situasjonen tilsier det, jf. naturmangfoldloven § 18 og rovviltforskriften § 13. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse, og at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning.

Lovgrunnlaget

Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) danner den juridiske rammen for direktoratets vedtak i saken.

Naturmangfoldlovens formålsbestemmelse (§ 1) lyder:

«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold blir ivarettatt på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sin naturlige utbredelse. Tiltak etter naturmangfoldloven skal midlertidig avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveiing skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på annen måte eller i et annet tempo enn om naturmangfoldet hadde vært det eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften, og gjennom de regionale forvaltningsplanene for rovvilt som er utarbeidet av rovviltnemndene.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 er omtalt senere i vedtaket. Naturmangfoldloven § 11 gjelder kostnadene ved

miljøforringelse. Vedtaket gjelder kvote for lisensfelling og det er ikke aktuelt å stille fordyrende vilkår i vedtaket. Direktoratet anser derfor ikke § 11 som relevant i saken.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b) og § 77, jf. rovviltforskriften § 13, jf. §§ 1 og 3, hvor det fremgår:

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse-innlandsfisk (...)

b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...)

Vedtaket etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Myndigheten etter loven kan av eget tiltak iverksette uttak med formål som nevnt i første ledd bokstav a til d og g, jf. annet ledd. Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og kan om nødvendig skje på annens eiendom, Kongen kan gi nærmere forskrift om slikt uttak. (...)

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn. (...)

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.

Rovviltforskriften § 13 (Tidligere Direktoratet for naturforvaltning, nå Miljødirektoratets myndighet til å fatte vedtak om felling og jakt):

Direktoratet for naturforvaltning kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt for gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen

tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. forskriften § 1 og § 6. (...)

Miljødirektoratet viser videre til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011 hvor det ble inngått et nytt enstemmig rovviltforlik. Av rovviltforliket i 2011 fremgår det innledningsvis at norsk rovviltforvaltning fremdeles skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

Det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige ungekull av bjørn er ikke nådd for landet som helhet, og det regionale delmålet for hver region er heller ikke oppnådd. Kvoten og områdeavgrensning for lisensfelling i region 5-8 må fastsettes slik at bestanden har en fortsatt vekst mot de fastsatte bestandsmål. Det skandinaviske bjørneprosjektet har beregnet at måloppnåelse på bjørn vil ta flere år (se beskrivelse av dette under «Vurdering av bestandssituasjonen for brunbjørn»), og dette vil fortsatt være tilfelle selv om bestandsmålet nå reduseres noe.

Rovviltforliket i 2011 legger videre til grunn at det er et mål at den regionale myndigheten i rovviltforvaltningen skal styrkes. Dagens praksis med at de regionale rovviltnemndene har myndighet til å fastsette kvoter for lisensfelling for arter der regionalt bestandsmål er oppnådd videreføres. Samtidig er det understreket at også i de tilfeller der bestandsmålet ikke er nådd, skal rovviltnemndenes syn tillegges betydelig vekt. Direktoratet har mottatt anbefalinger fra rovviltnemndene i region 5-8 om kvoter og områdeavgrensning for høstens lisensfelling av bjørn.

Rovviltnemndenes anbefalinger

Region 5: Rovviltnemnda i region 5 har gitt følgende anbefaling i møte den 21. mai 2013: «Rovviltnemnda viser til at det i en del prioriterte beiteområder i Hedmark årlig er omfattende skader forårsaket av brunbjørn. Rovviltnemnda anmoder Direktoratet for naturforvaltning om å åpne for lisensfelling av brunbjørn i Hedmark på eventuell gjenværende skadefellingskvote til høsten. Nemnda anser at det maksimalt kan felles fire brunbjørner totalt ved skadefelling og lisensfelling i Hedmark.

Avgrensningen av området for lisensfelling anbefales til å omfatte: Åsnes, Våler, Elverum og Åmot kommuner vest for Glomma. Nord-Odal, Stange, Løten, Hamar, Ringsaker, Alvdal, Folldal, Tynset, Tolga og Os kommuner. Stor-Elvdal og Rendalen kommuner: Vest for Glomma fra Hovda til Koppang, vest for Rv 30 fra Koppang til Øvre Rendal, nord for vegen Øvre Rendal-Fiskevollen og nord for rett linje fra Fiskevollen til Jopålskletten. (...) I området for lisensfelling for bjørn skal også Elgå reinbeitedistriktets arealer inngå.»

Region 6: Rovviltnemnda i region 6 har gitt følgende anbefaling i møte den 9. august 2012: «Område uten mål om yngling av bjørn: 4 (fire) bjørner. Område med mål om yngling: 0 (null) bjørner). Binne med unge(r) samt hennes unger (uansett alder) er unntatt fra fellingstillatelsen. Miljødirektoratet bes om at eventuell restkvote tas ut i henhold til rovviltforlikets punkt 2.2.4.»

Region 7: Rovviltnemnda i region 7 har gitt følgende anbefaling i brev av 13. august 2013: «Med bakgrunn i kjente registreringer av bjørn i fylket, tapsbilde til sau og rein og føringer i Stortingets rovviltforlik og vedtatt forvaltningsplan for rovvilt i region 7 - Nordland, anbefaler Rovviltnemnda i Nordland at det åpnes for lisensfelling av 2 bjørner i følgende deler av Nordland: Hele sørfylket med unntak av i vedtatte yngleområder, hele midtfylket sør for Saltfjorden/Skjerstadjfjorden og vest for E6, deler av midtfylket øst for E6, fra Skjønstådalen i nord til Storjord i sør, jf. vedlagt kart.»

Region 8: Rovviltnemnda i region 8 har gitt følgende anbefaling i brev av 8. august 2013: «Rovviltnemnda anbefaler en kvote på én bjørn i B-området i Troms fylke. I Finnmark anbefales det at det åpnes for lisensfelling på 6 bjørner. Herav inntil to bjørner i A-området i Pasvik, hvorav inntil én binne. I B-området inntil 4 bjørner hvorav tre områder med adskilte binnekvoter. Begrensning i B-området øst for Bøkfjorden på inntil én binne (Jarfjord), begrensning på inntil én binne i innskrenket område av A-området i Pasvik (strand) dersom dette vedtas før bjørnejaktas start. Begrensning på inntil én binne i B-området mellom forvaltningsgrense A og elva Karasjohka i Karasjok kommune. Ved felling av én binne i A eller B-områder med binnekvote, stoppes jakten i område med binnekvote.»

Miljødirektoratet sin vurdering

Generelt om uttak av rovvilt:

Naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen setter de overordnede rammebetingelsene for uttak av rovvilt, og Stortinget har i rovviltforliket i 2011 presisert at norsk rovviltforvaltning skal skje innenfor rammen av disse bestemmelsene. Bernkonvensjonens artikkel 9 er sentral hva gjelder adgang til uttak av rovvilt for å beskytte bestemte interesser. Bestemmelsen inneholder to generelle vilkår i tillegg til flere spesielle vilkår. For at det skal kunne gjøres unntak fra artiklene 6 og 7 og gis tillatelse til felling av rovvilt, må begge de generelle vilkårene være oppfylt samt ett av de spesielle vilkårene. Det første generelle vilkåret er at det ikke finnes noen annen tilfredsstillende løsning. Det andre generelle vilkåret er at unntaket ikke vil være skadelig for bestandens overlevelse. Det mest aktuelle vilkåret er at unntaket skal avverge alvorlig skade på blant annet husdyr og tamrein.

Bestemmelsen er gjennomført i naturmangfoldloven § 18, som slår fast at det ved forskrift eller enkeltvedtak kan tillates uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk bl.a. for å avverge skade på husdyr og tamrein. Vedtak om uttak kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Om lisensfelling:

I St.meld. nr. 15 (2003-2004) er det lagt opp til en økt vektlegging av lisensfelling og kvotejakt som framtidige beskatningsformer på rovvilt. Innenfor rammen av norsk lovverk og hensynet til Bern-konvensjonens bestemmelser vil dette innebære at felling av bjørn kan foregå som lisensfelling. Bakgrunnen for dette er ønske om å utvikle jakt og fellingsformer som sikrer økt alminneliggjøring av rovviltartene og bred deltagelse av lokale jegere.

Stortinget har, gjennom rovviltforliket i 2011, sagt at det skal gis økt adgang til lisensfelling av hannbjørner slik at forekomsten av hannbjørner i prioriterte beiteområder reduseres. Ved siden av økte kvoter vil en utvidet lisensfellingsperiode være et moment som gir jegerne økt adgang til lisensfelling av bjørn.

Etter Stortingets rovviltforlik ble lisensfellingsperioden for bjørn utvidet på en slik måte at fellingsperiodens start er 21. august. Dette samordner jaktstarten for bjørn med Sverige, samt at det vil gi en periode før elgjakta hvor bjørn kan jaktes mer spesielt og at det vil gi mulighet for å kombinere lisensfelling av bjørn med reinsjakt i områder hvor dette kan være aktuelt. Miljøverndepartementet vedtok med umiddelbar ikrafttredelse regelendringen den 6. juli 2011, noe som medførte at starttidspunkt for lisensfelling av bjørn ble endret fra og med høsten 2011.

Vurdering av bestandssituasjonen for brunbjørn:

Offentlige beslutninger som kan berøre naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8. Miljødirektoratet vil vise til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3, rapport fra Rovdata datert 29. mai 2013 vedrørende bestandsstatus for gaupe, jerv, ulv og brunbjørn og nærmere beskrivelser i dette vedtaket.

Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til bruk i situasjoner hvor en ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig. Etter direktoratets syn er ikke dette tilfelle i denne saken. Bestanden av brunbjørn i Norge blir primært overvåket ved å analysere DNA fra innsamla ekskrement og hår. De analyserte prøvene med DNA gjør det mulig å fastslå hvor mange brunbjørn som minimum har vært innom Norge i løpet av ett år, hvor de har oppholdt seg og fordelinga mellom hanner og binner.

Bestandsmålet er gitt i antall årlige ynglinger. Overvåkinga har derfor tatt i bruk en metode utviklet av Det skandinaviske bjørneprosjektet (Bischof og Swenson 2010), til å beregne hvor mange kull som sannsynligvis er født i Norge hvert år. Metoden tar utgangspunkt i det innsamlede DNA-materialet og bygger blant annet på kunnskap om fordeling mellom kjønn og alder i den svenske bjørnebestanden. Den baserer seg også på kunnskap om hvor ofte binnene føder og hvor gamle de er første gang de føder, samt størrelsen på leveområdene og dødeligheten i bestanden. For 2012 er det beregnet at det ble født mellom 2 og 10 kull i Norge, og at det mest sannsynlig ble født 6 kull.

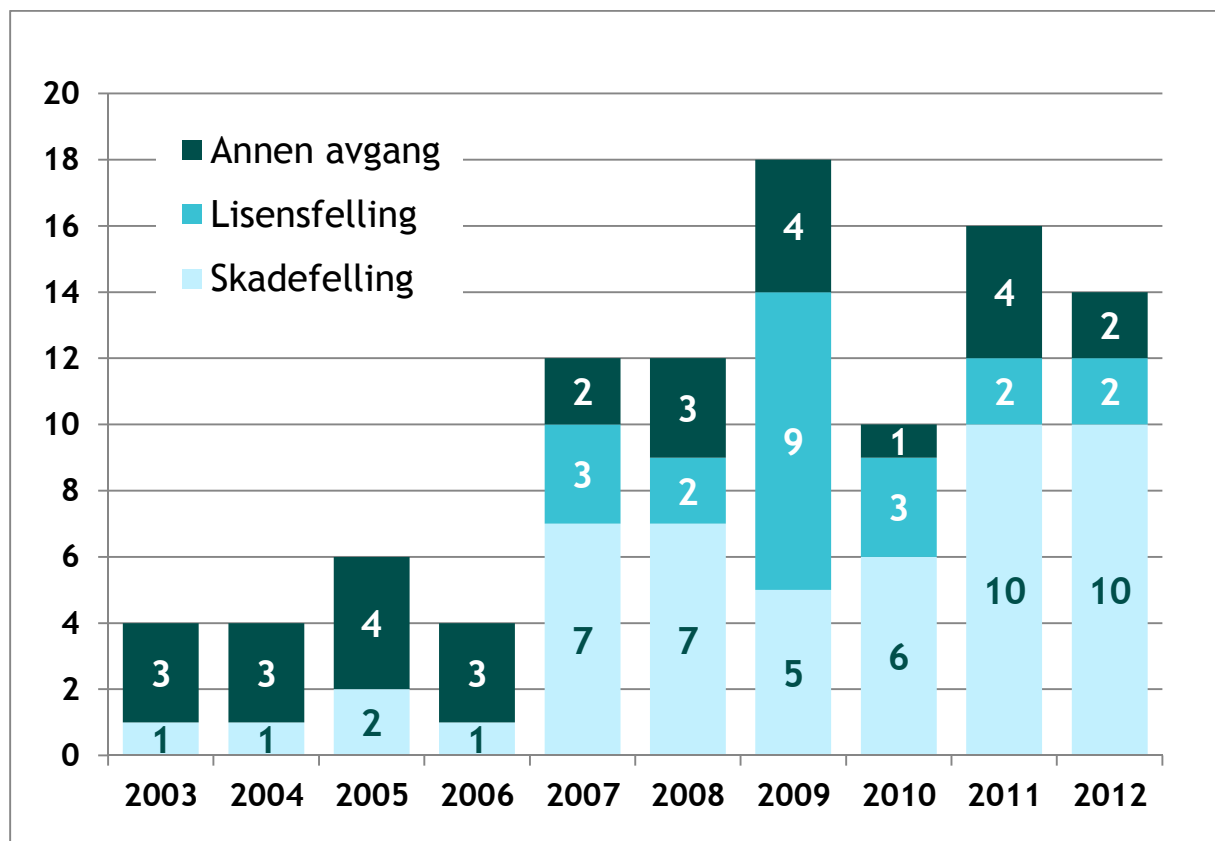
Antall bjørner i Norge går ned for andre året på rad. Resultatene fra DNA-analysene identifiserte 137 ulike brunbjørner i 2012, 51 hunnbjørn og 86 hannbjørn. Dette er en nedgang i forhold til tidligere år hvor det har blitt registrert 151 (i 2011) og 166 bjørner (i 2010). Hunnbjørnene ble, i samsvar med tidligere års DNA-undersøkelser, kun påvist i begrensede og spesifikke geografiske områder i Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark fylker. Antallet på 137 ulike individer er minimumstall, da en ikke kan gå ut fra at en lykkes i å samle materiale etter samtlige individer i alle områder. Samtidig er det slik at bjørnebestanden i grenseområdene i hovedsak er felles med Sverige.

Mange ekskrement- og hårprøver i grenseområdene kan således stamme fra brunbjørner som har hoveddelen av sitt leveområde i Sverige.

En oversikt over DNA-prøvene fra bjørnene registrert i 2012, viser at de fleste bjørnene kun er registrert innenfor de prioriterte bjørneområdene. Det gjelder 80 av totalt 137 bjørner. 17 bjørner er registrert både innenfor og utenfor bjørneområdene. 40 bjørner er registrert kun utenfor de prioriterte bjørneområdene, og ti av disse ble felt i løpet av 2012. Det er en liten nedgang i antall bjørner registrert utenfor de prioriterte områdene i forhold til i 2011, da 34 bjørner ble registrert (etter at antall felte bjørner er trukket fra). Noen av forvaltningsområdene for bjørn er imidlertid justert i 2012, slik at tallene er ikke helt sammenlignbare.

Kjent avgang av brunbjørn i Norge i 2012 var totalt 14 brunbjørner, alle hannbjørner. Kjent avgang av bjørn i Norge hittil i 2013 er på 2 bjørner, begge hannbjørner felt på skadefelling; en bjørn i Sør-Varanger i Finnmark, og en i Ringebu i Oppland.

Rovviltforliket fra 2011 sier at det skal tilstrebes en bjørnebestand der antall hanner er 1,5 ganger antallet binner. 137 brunbjørner ble registrert i 2012, 51 hunnbjørn og 86 hannbjørner. 14 brunbjørner ble skutt i 2012, mens ytterligere 2 hannbjørner er felt så langt i løpet av 2013. Dette betyr at av de 51 binnene som ble registrert i 2012 lever 51, og av de 86 hannene som ble registrert i fjor lever maksimalt 70. Dermed er forholdstallet mellom hannbjørner og hunnbjørner under målet på 1,5 som ble fastsatt av Stortinget.

Figur 1. Total avgang brunbjørn fra 2003 til 2012. Hittil i år er det felt 2 bjørner på skadefelling.

Bestandssituasjonen for brunbjørn i Norge er sterkt påvirket av bestandssituasjonen på svensk side. Bjørnebestanden i Sverige er vurdert til å bestå av omlag 3200 individer. Dette bestandsestimatet er fra 2008. På svensk side er det åpnet for skydds- og lisensjakt, og de siste årene har kvotens størrelse økt betydelig i Sverige. Fra 2010 er det registrert i underkant 1000 døde bjørner i Sverige. En redusert bestandsvekst, eller bestandsnedgang, i Sverige pga stort uttak de siste årene, vil kunne få stor betydning på norsk side. Naturvårdsverket og Länsstyrelsen har åpnet for felling av 307 bjørner under årets lisensjakt i Sverige.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen bjørnebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bjørnebestanden er ikke avgrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke registrert sykdom på brunbjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos brunbjørn er høy, blant annet på grunn av infanticid (ungedrap). Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av voksen brunbjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling, slik at miljøforvaltninga i stor grad har oversikt over den samlede belastningen.

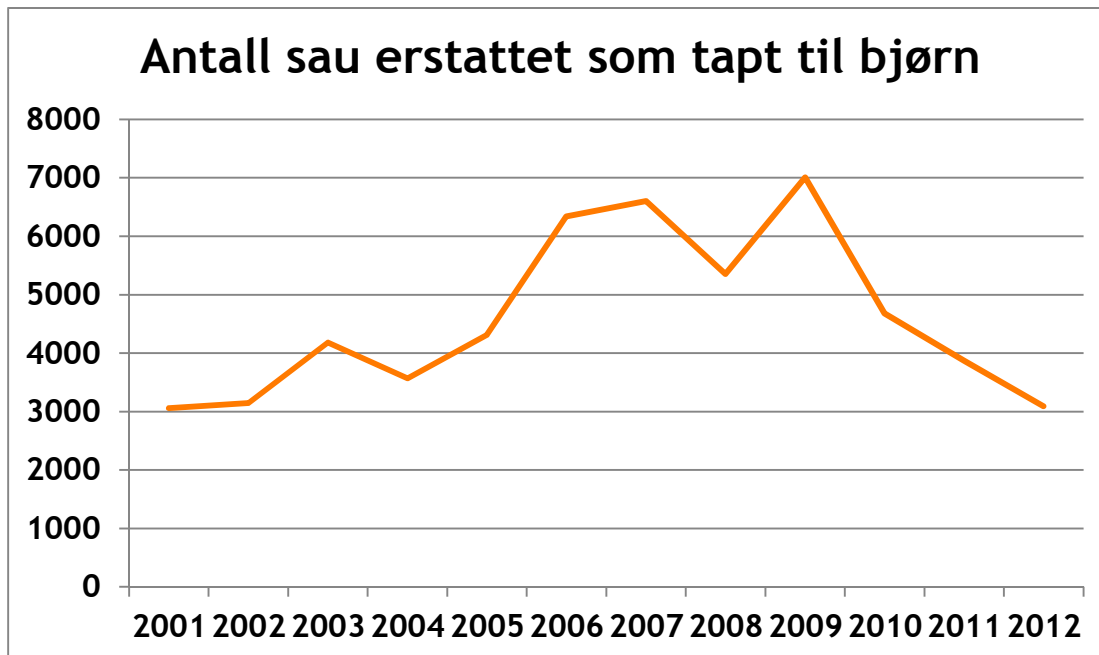
Selv om det beregnede antallet ynglinger av bjørn ligger langt under målene for alle regionene og hele Norge samlet, er det mulig å oppnå målene innenfor rimelig tid dersom dødelighet forårsaket av mennesker holdes på et minimumsnivå. Legger man vekstratene i Sverige til grunn, kan man beregne den absolutt korteste tiden som ville kreves for å oppnå målene med utgangspunkt i dagens bestandsnivå. Det skandinaviske bjørneprosjektet gjorde en beregning av dette i 2010, og resultatene viste at måloppnåelse var mulig innen 7-8 år i alle regionene og landet som helhet, bortsett fra i region 7. Disse beregningene tok utgangspunkt i et bestandsmål på 15 årlige ynglinger og forutsatte en lavest mulig avskyting. Beregningene tar ikke hensyn til innvandring fra nabolandene. År til måloppnåelse vil i realiteten kunne være kortere fordi bestandsmålet er redusert til 13 årlige ynglinger samt at vi forventer fortsatt innvandring fra nabolandene.

Vurdering av skadepotensialet på husdyr og tamrein:

Bjørn er totalt sett en vesentlig skadevolder på sau, selv om skadene varierer mye, både mellom år og områder. Det er en markert nedgang i antall sau som er dokumentert tatt av rovvilt, og sau erstattet som drept av rovvilt de siste årene. Fjorårets tapstall er de laveste på ti år, og siden 2007 har tapene gått ned med 30 prosent på landsbasis. Antallet sau på beite har holdt seg relativt stabilt i samme periode.

Fra 2010 til 2012 har antall sau og lam det er søkt erstatning for gått ned fra 56 000 til 47 000. Etter beitesesongen 2012 utbetalte fylkesmennene erstatning for omtrent 26 800 sau som er antatt drept av fredet rovvilt. Dette er en nedgang på 3 000 dyr fra beitesesongen 2011, og på 13 000 dyr fra beitesesongen 2007. Det er også store endringer i skader gjort av brunbjørn, og tapene har de siste år blitt redusert betraktelig. I 2012 ble det erstattet 3091 sau og lam som tapt til bjørn, i 2011 ble det erstattet 3 850 sau og lam som tatt av bjørn. I 2009 ble det erstattet 7008 sau og lam som tatt av bjørn, skadene er dermed redusert med 55 prosent fra 2009.

Figur 2. Sau og lam erstattet som drept av brunbjørn 2001-2012.

Det har vært en nedgang også i dokumentasjon av rovviltskade. I 2012 ble 1 833 døde sau og lam funnet og påvist drept av fredet rovvilt, og det er det laveste antallet på over 10 år. Dette utgjør 3,8 prosent av de dyrene som er søkt erstattet. Det ble dokumentert 516 sau og lam som tapt til brunbjørn i 2012, sammenliknet med i 2007 hvor 1002 sau og lam ble dokumentert tatt av bjørn.

Hittil i årets beitesesong er det registrert 464 sau eller lam dokumentert eller antatt tatt av bjørn (hentet fra Rovbase i perioden fra 01.11.2012-16.08.2013). Om en sammenlikner tilsvarende periode i fjor er det en økning i skadene som dokumentert kan tilskrives bjørn (309).

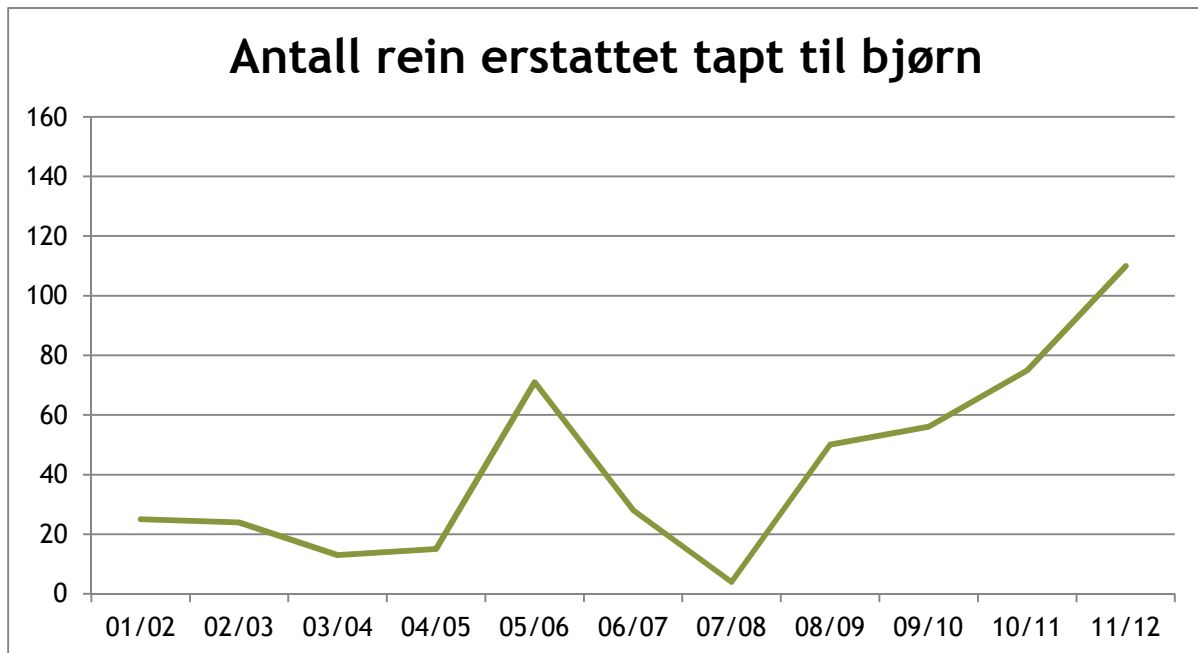
	2009		2010		2011		2012		2013
	Dok/ antatt	Erstattet	Dok/ antatt	Erstattet	Dok/ antatt	Erstattet	Dok/ antatt	Erstattet	Dok/antatt så langt i år
Hedmark	355	2538	311	1559	224	1600	153	1054	62 (126)
Møre og Romsdal	0	0	0	0	1	4	9	40	0 (9)
Sør- Trøndelag	238	1946	105	957	23	228	15	172	88 (12)
Nord- Trøndelag	176	933	169	871	146	740	178	896	183 (92)
Nordland	62	412	20	180	86	358	80	471	33 (21)
Troms	6	42	2	4	0	1	17	74	16 (6)
Finnmark	25	251	32	106	55	215	9	29	0 (8)

Tabell 1. Antall sau dokumentert eller antatt som bjørnedrept og antall sau erstattet som drept av bjørn 2009-2012 i de aktuelle fylker. For kolonnen 2013 vises antall sau og lam dokumentert og antatt tatt av bjørn så langt i år (fra 01.11.2012 - 16.08.2013), tallene i parentes tilsvarer samme periode året før.

Figur 3. Kart over dokumenterte og antatte skader forårsaket av brunbjørn i perioden 01.11.2012 til 16.08.2013.

I reindriftsåret 2011/2012 ble ca. 19 000 rein erstattet som tatt av rovvilt. I Øst-Finnmark har flere rein blitt tatt av rovvilt siste år, mens færre dyr er tatt i Vest-Finnmark. For resten av landet er det liten endring fra forrige år. Selv om det er noen variasjoner fra år til år, viser en oppsummering av erstatningsoppjøret at tap av rein til rovvilt har vært forholdsvis stabilt de siste tre årene. Sist reindriftsår ble ca 850 rein påvist drept av fredet rovvilt.

Figur 4. Tamrein erstattet som drept av brunbjørn 2001-2012.

Bjørnens predasjon på tamrein undersøkes nå i en studie i Nord-Sverige. Det antas at predasjonen på tamrein er størst under kalvingsperioden. Grad av overlapp mellom kalvingsområder og tette bjørnebestander vil derfor ha stor innvirkning på skadepotensialet. De fleste reinbeitedistrikter i Norge har kalvingsområder som i liten grad har besøk av bjørn. Det følger videre av naturmangfoldloven § 14 første ledd at tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser. Annet ledd slår fast at vedtak i medhold av loven som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur. Vårt vedtak er fattet på bakgrunn av potensialet for rovviltskader og det ivaretar slik sett både andre samfunnsinteresser etter første ledd og naturgrunnlaget for samisk kultur etter annet ledd.

Om arealdifferensiering i rovviltregionene:

Av rovviltforliket i 2011 fremgår det at soneinndelingen må forvaltes tydelig. Det vil si at det skal være tydelige forvaltningsmessige forskjeller i henholdsvis prioriterte rovviltområder og prioriterte beiteområder. For å øke forutsigbarheten i beitenæringen skal det, utenfor prioriterte yngleområder for bjørn, gis økt adgang til lisensfelling av hannbjørner slik at forekomsten av hannbjørner i prioriterte beiteområder reduseres.

I sine forvaltningsplaner legger rovviltmyndene opp til en begrenset utbredelse av ynglende bjørn innenfor regionene for å redusere tap og konfliktnivå. I tråd med rovviltforliket av 2011 skal saueproduksjon og andre produksjoner basert på utmarksbeite tilpasses gjennom forebyggende tiltak og omstilling i prioriterte rovviltområder, med utgangspunkt i forekomsten av rovvilt i beiteområdet. Det vil si at rovviltet gis tydelig prioritet fremfor produksjoner basert på utmarksbeite, og at det skal praktiseres en høy terskel for tillatelse til uttak av rovvilt i slike områder. Vi har derfor i vårt vedtak kun åpnet for lisensfelling utenfor de prioriterte rovviltområdene i henhold til gjeldene

forvaltningsplaner. Dette er også i tråd med anbefalingene fra rovviltnemndene, med unntak av nemnda i region 8 som har utarbeidet forslag til nytt forvaltningsområder for bjørn og ønsker at dette skal legges til grunn for lisensfelling. Direktoratet forholder seg til gjeldene forvaltningsområder.

Miljødirektoratet legger til grunn at de regionale rovviltnemndene for forvaltningsregion 5, 6 og 8 med sin geografiske differensiering har ivaretatt de hensyn som er nedfelt naturmangfoldloven § 12. Direktoratet viser for øvrig til sin uttalelse til forvaltningsplanen for region 7 angående den geografiske differensieringen som nemnda har lagt til grunn. Direktoratet påpeker at regionen har mål om en årlig yngling av bjørn, og at områdene som er definert som yngleområde for bjørn kan gjøre det vanskeligere å oppnå målsettingen med bakgrunn i kunnskap om forekomst av hunnbjørn i tilgrensende områder i Sverige. Avgrensingen synes i stor grad å være styrt av beitebruken og uten hensyn til de biologiske forutsetninger for faktisk å oppnå målsettingen.

Nærmere om kvotefastsettelse i region 5-8:

Vi har i vårt vedtak fulgt anbefalingene fra rovviltnemndene når det gjelder kvote og områdeavgrensning i region 5 og 6, og følger nemndas anbefaling om kvote i region 7.

Rovviltnemnda i region 5, 6 og 7 anbefalte å åpne for lisensfelling på til henholdsvis fire bjørner (inkluderer også nemndas anbefaling om betinget skadefelling) i region 5, fire bjørner i region 6, og to bjørner i region 7. Miljødirektoratet har lagt til grunn kjent aktivitet av bjørn i regionene, skader på sau og tamrein, utviklingen i skadebildet, kjent avgang av bjørn siste år og tidligere års erfaring med lisensfelling i regionen. Ut fra dette finner vi grunnlag for å åpne for lisensfelling av fire bjørner i region 5, fire bjørner i region 6, og to bjørner i region 7. Fellingsområdet for alle regionene er utenfor vedtatt yngleområde for bjørn, i tråd med rovviltnemndenes anbefaling. I tillegg har direktoratet valgt en annen områdeavgrensning enn anbefalingen fra rovviltnemnda i region 7. Direktoratet har lagt til grunn skader forårsaket av bjørn, områdeavgrensning i henhold til regionens bestandsmål på en yngling og sannsynlig måloppnåelse, samt skadehistorikk. Det har i sommer vært mest aktivitet av bjørn i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark, og det er også i disse områdene de største skadene har oppstått.

Rovviltnemnda i region 8 anbefalte å åpne for lisensfelling på til sammen syv bjørner i region 8, - en i Troms fylke og seks i Finnmark fylke og med en annen områdeavgrensning enn hva som ligger til grunn i gjeldene forvaltningsplan. Direktoratet kan ikke se at det er grunnlag for å åpne for lisensfelling innenfor A-området i Pasvik. Vi viser i den forbindelse til tidligere beskrivelser i dette vedtaket om at naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen setter de overordnede rammebetingelsene for uttak av rovvilt, og at lisensfelling på bjørn iverksettes for å forhindre framtidig skade på husdyr og/eller tamrein. Vi kan ikke se at skadepotensialet innenfor A-området i Pasvik er av en slik art at lisensfelling kan iverksettes i dette området før bestandsmålet er nådd. Når det gjelder situasjoner knyttet til bjørn som utvikler uønsket atferd og konflikter mellom bjørn og mennesker, viser vi til at slike tilfeller vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle og løses gjennom bruk av særskilt

kompetent personell, og eventuell felling med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, bokstav c. Det vises for øvrig til felling av en bjørn i Sør-Varanger 17.mai 2013.

Med bakgrunn i påviste bjørneskader i region 8, og det faktum at også denne regionen skal ha en vekst i bjørnebestanden innenfor de prioriterte bjørneområdene, finner vi grunnlag for å åpne for lisensfelling av inntil fire bjørner innenfor deler av B-områdene i Troms og Finnmark. Utviklingen i påviste bjørneskader og erstattede bjørneskader i regionen de tre siste årene (2009-2011) framkommer i tabell 1. Foreløpig i 2013 er det påvist 16 bjørneskader på sau i Troms. I Finnmark er det ikke påvist bjørneskader så langt i 2013.

Konklusjon

Utviklingen i bjørnebestanden i Norge skjer sakte, og bestanden er i dag betydelig under det nasjonalt fastsatte bestandsmålet. Ingen av regionene som har nasjonale mål om ynglinger av bjørn har nådd dette i dag. Ut fra en totalvurdering av alle ovennevnte forhold anser Miljødirektoratet det likevel for forsvarlig å fastsette en begrenset kvote for lisensfelling av bjørn innenfor nærmere avgrensede områder. De fastsatte fellingsområdene, som i sin helhet er utenfor de prioriterte bjørneområdene, reduserer sannsynligheten for å felle binner ned til et minimum.

Et uttak av 14 bjørn vurderes ikke å være til skade for bestandens overlevelse. Det vises i den forbindelse til beskrivelse av bjørnens bestandssituasjon i Norge og Skandinavia. Ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, er andre løsninger vurdert, men ikke funnet tilfredsstillende innenfor de prioriterte beiteområdene.

1. Kvoten settes til totalt 14 bjørner, hvorav fire (4) bjørner innenfor region 5, fire (4) bjørner innenfor region 6, to (2) bjørner innenfor region 7 og fire (4) bjørner innenfor region 8.

Nærmere avgrensninger av kvoter og områder;

1.1. Region 5 - Hedmark: Til sammen 4 bjørner i følgende områder; innenfor Åsnes, Våler, Elverum og Åmot kommuner vest for Glomma, Nord-Odal, Stange, Løten, Hamar, Ringsaker, Alvdal, Folldal, Tynset, Tolga og Os kommuner, og i Stor-Elvdal og Rendalen kommuner vest for Glomma fra Hovda til Koppang, vest for Rv 30 fra Koppang til Øvre Rendal, nord for vegen Øvre Rendal-Fiskevollen og nord for rett linje fra Fiskevollen til Jopålskletten, samt i Elgå reinbeitedistrikt i Engerdal kommune.

1.2. Region 6 - Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal; 4 bjørner innenfor Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylke utenfor vedtatt yngleområde for bjørn.

1.3. Region 7 - Nordland; 2 bjørner innenfor Beiarn, Gildeskål, Meløy, Bodø kommune sør for Saltfjorden/Skjerstadfjorden, Saltdal kommune vest for E6, Rana, Rødøy, Lurøy, Leirfjord, Nesna, Hemnes, Vefsn, Vevelstad, Brønnøy, Bindal, Grane og Hattfjelldal

kommuner, med unntak av i vedtatte yngleområder for bjørn.

1.4. Region 8 - Finnmark og Troms; 4 bjørner innenfor deler av Finnmark og Troms, hvorav inntil 2 bjørner innenfor deler av Troms.

Finnmark: De delene av Sør-Varanger kommune som ligger i B-området, de deler av Karasjok og Kautokeino kommuner som ligger i B-området og kommunene Nesseby, Vadsø, Vardø, Berlevåg, Båtsfjord, Tana, Gamvik, Lebesby, Porsanger, Alta og Kvalsund.

Troms: Innenfor B-området i Troms fylke. Fellingsområdet omfatter kommunene Skånland, Gratangen, Lavangen, Salangen, Bardu, Sørreisa, Dyrøy (fastlandet), Lenvik (fastlandet), Målselv, Balsfjord, Tromsø, Lyngen, Storfjord, Kåfjord, Nordreisa og Kvænangen.

2. Særlige vilkår:

- A. Lisensfelling omfatter også områder vernet etter naturmangfoldloven der vernebestemmelsene åpner for dette eller der forvaltningsmyndigheten har gitt nødvendig dispensasjon.
- B. Fellingsperioden er 21. august til og med 15. oktober.
- C. Forsøk på felling kan bare skje i perioden fra 1 time før soloppgang til 2 timer før solnedgang.
- D. Lisensfelling av bjørn krever grunneiers tillatelse.
- E. Bruk av hund under lisensfelling er tillatt, med unntak av løs, på drevet halsende hund.
- F. Binne med unge(r), samt hennes unger (uansett alder) er unntatt fra lisensfelling.
- G. Lisensfelling på bjørn etter dette vedtak kan ikke drives som åtejakt. Et åte defineres som animalsk eller vegetabilsk materiale eller annet som er utplassert eller på annen måte tilordnet med hensikt å lokke til seg vilt.
- H. Miljødirektoratet kan til en hver tid stanse lisensfelling eller endre fastsatt kvote dersom nye bestandsopplysninger eller opplysninger om irregulær avgang tilsier det, eller vilkårene A-G over ikke overholdes.

Direktoratet gjør oppmerksom på at all avgang av bjørn innenfor den enkelte region etter at vedtaket er fattet belastes aktuell lisenskvote. Bjørn felt ved lisensfelling belastes ikke kvote for betinget skadefelling i regionen. Direktoratet har i brev av 1. juni 2013 gitt fylkesmennene betinget fellingstillatelse på bjørn som kan iverksettes etter gitte vilkår.

Administrasjon og andre vilkår

De som ønsker å delta på lisensfelling foretar en særskilt registrering i Jegerregisteret www.jegerregisteret.no. Lisensfelling kan bare utøves av registrert lisensjeger. For å kunne registrere seg som lisensjeger må en ha betalt jegeravgift for gjeldende jaktår. Alle som deltar i lisensfelling plikter å holde seg jevnlig oppdatert om gjenværende kvote. Lisensen skal medbringes under felling/fellingsforsøk.

Under lisensfelling på bjørn skal jaktlag og/eller personer som jakter alene ha tilgang til godkjent ettersøkshund, jf. forskrift 22. mars 2002 nr. 313 om utøvelse av jakt, felling og fangst § 23. Det stilles ingen ytterligere krav til lisensjeger, utover de krav som følger av

forskrift 22. mars 2002 nr. 313 om utøvelse av jakt, felling og fangst (se www.lovdatab.no). Her står også krav om bl.a. våpen og ammunisjon.

Miljødirektoratet og Norges jeger- og fiskerforbund har utarbeidet et teoretisk e-læringskurs for bjørnejegere. Formålet med dette kurset er å øke interessen for bjørnejakt og styrke kunnskapen om jaktformen. Dette er et frivillig tilbud, men alle jegere oppfordres til å gjennomføre dette kurset. E-læring for bjørnejegere er tilgjengelig på følgende nettsted: <http://www.trainingportal.no/mintra/p/njff>

For å bidra til human jakt og jegerens sikkerhet er det i tillegg utviklet en skyteprøve for bjørnejegere. Skyteprøven kan avlegges istedenfor den ordinære skyteprøven for storviltjegere.

Felling eller forsøk på felling skal umiddelbart meldes til Fylkesmannen og Statens naturoppsyn. Jeger skal fremvise felt dyr for Statens naturoppsyn for umiddelbar kontroll, merking og prøvetaking av biologisk materiale, og jeger skal kunne påvise fellingssted etter anmodning fra Statens naturoppsyn, politiet eller Fylkesmannen. Vilt som er avlivet i medhold av naturmangfoldloven § 18 tilfaller i utgangspunktet Viltfondet, jf. lov om jakt og fangst av vilt (viltloven) § 48. Når det gjelder lisensfelling på bjørn, beholder jeger/jaktlag kjøttet og skinn av felt bjørn. Viltfondet opprettholder sin eiendomsrett til prøver og deler av viltet, herunder kraniet, i samsvar med instruks for ivaretagelse av døde rovdyr som finnes på:

http://www.rovdata.no/portals/rovdata/dokumenter/instrukser/lvaretakelse_dode_rovdyr.pdf.

Vi gjør videre oppmerksom på at omsetting eller videresalg av deler av felt bjørn utenfor landets grenser omfattes av CITES-bestemmelsene.

Fylkesmannen administrerer lisensfelling på bjørn og etablerer hensiktsmessige ordninger i forhold til oppdaterte resultater om felling og gjenstående kvoter. Fylkesmannen gir ytterligere informasjon knyttet til krav om rapportering fra jeger og informasjon om aktuelle vernebestemmelser. Fylkesmannen er ansvarlig for gjennomføring av eventuelt ettersøk av skadet bjørn.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Miljøverndepartementet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for Miljødirektoratet, jf. forvaltningsloven § 32.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Yngve Svarte
Avdelingsdirektør

Terje Bø
seksjonssjef

Kopi til:

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag	Postboks 2600	7734	Steinkjer
Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034	2306	Hamar
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag	Postboks 4710 Sluppen	7468	Trondheim
Fylkesmannen i Nordland		8002	Bodø
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	Fylkeshuset	6404	Molde
Fylkesmannen i Troms / Romssa	Postboks 6105	9291	Tromsø
Fylkkamánni			
Fylkesmannen i Finnmark / Finnmarkku	Statens hus	9815	Vadsø
Fylkkamánni			
Fylkesmannen i Oppland	Serviceboks	2626	Lillehammer
Miljøverndepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Landbruks- og matdepartementet	Postboks 8007, Dep	0030	OSLO
Rovviltnemnda i region 6 v/Fylkesmannen i Nord-Trøndelag	Postboks 2600	7734	Steinkjer
Rovviltnemnda i region 8 v/Fylkesmannen i Troms / Romssa Fylkkamánni	Postboks 6105	9291	Tromsø
Rovviltnemnda i region 7 v/Fylkesmannen i Nordland		8002	Bodø
Rovviltnemnda i region 5 v/Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034	2306	Hamar
Salten politidistrikt	Postboks 1023	8001	BODØ
Øst-Finnmark politidistrikt	Rådhusvingen 1	9917	KIRKENES
Vest-Finnmark politidistrikt	Postboks 330	9600	HAMMERFEST
Troms politidistrikt	Postboks 6132	9291	TROMSØ
Midtre Hålogaland politidistrikt		9480	HARSTAD
Helgeland politidistrikt	Postboks 570	8651	MOSJØEN
Nord-Trøndelag politidistrikt	Statens Hus	7734	STEINKJER
Sør-Trøndelag politidistrikt		7005	TRONDHEIM
Nordmøre og Romsdal politidistrikt	Postboks 244	6501	KRISTIANSUND N
Sunnmøre politidistrikt	1353 Sentrum	6001	ÅLESUND
Finnmarkseiendommen	Postboks 133	9811	VADSØ
Sametinget		9730	KARASJOK
Norske Reindriftssamers landsforbund	Postboks 508	9255	TROMSØ
Reindrifftsforvaltningen	Postboks 1104	9510	ALTA
Norges Bonde- og småbrukarlag	Øvre Vollgt 9	0158	OSLO
Norges Bondelag	Postboks 9354 Grønland	0135	OSLO
Norsk Sau og Geit	Postboks 104	1431	ÅS
Norges Naturvernforbund	Grensen 9B	0158	OSLO
WWF-Norge	Postboks 6784, St.Olavs plass	0130	OSLO
Foreningen Våre Rovdyr	Postboks 195	2151	ÅRNES
Kommunenes Sentralforbund	Håkon VII gt 9	0161	OSLO
Utmarkskommunenes sammenslutning v/ Adv. firmaet Hjort DA	Postboks 471, Sentrum	0105	OSLO

Norges Jeger- og Fiskerforbund	Postboks 94	1378	NESBRU
Den norske turistforening	Youngstorget 1	0181	OSLO
Norges Skogeierforbund	Postboks 1438, Vika	0115	OSLO
Norskog	Postboks 123, Lilleaker	0216	OSLO
Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk	Postboks 40	7701	STEINKJER
Mattilsynet	Postboks 383	2381	BRUMUNDDAL